

ВПЛИВ ПАНДЕМІЇ COVID-19 НА ЦІНИ НА МЕДИЧНІ ПОСЛУГИ

Харківський національний медичний університет, Харків

Анотація: *Виявлено, що пандемії COVID-19 фактично доповнила перелік факторів, що негативно впливають на ціни на медичні послуги, як-от: ситуативно надмірний попит, штучний дефіцит, спекулятивна поведінка продавців.*

Ключові слова: *ціни; медичні послуги; пандемія COVID-19; вплив.*

INFLUENCE OF THE COVID-19 PANDEMIC ON THE PRICES OF MEDICAL SERVICES

Abstract: *In article it is established that the pandemic COVID-19 actually added to the list of factors that negatively influence the prices of medical services, namely: situational excess demand, artificial deficit, speculative behavior of sellers.*

Keywords: *prices; medical services; COVID-19 pandemic.*

Ціни на медичні послуги – «оплачувані замовником використання ресурсів, необхідних задля діагностики, лікування, реабілітації та профілактики захворювань, а з тим – забезпечення відновлення фізичного, психологічного та/чи соціального здоров'я пацієнта» [1, с. 82] – традиційно формують під впливом як внутрішніх (вид послуг; витрати на виробництво та реалізацію послуг; міра використання наявного ресурсного потенціалу; масштаби діяльності; статус лікарів, медперсоналу та підприємств охорони здоров'я загалом; бажаний розмір прибутку тощо), так і зовнішніх факторів (рівень цін і конкуренції; платоспроможність населення; клініко-епідеміологічна ситуація; розмір бюджетного фінансування; амортизаційна та податкова політика; адміністративні обмеження; ціни на товари медичного призначення та супутні послуги тощо). Проте, як виявляється, ніхто не захищений від ситуативних змін (форс-мажору), які можуть внести істотні зміни у звичний перебіг обставин. Саме такими слід вважати вплив пандемії Covid-19, яка не лише істотною мірою змінила суспільну уяву про життєві цінності (передусім, що стосується значущості здоров'я, можливості вести звичний спосіб життя та ін.), а й внесла певні корективи у формування цін на медичні послуги. Останнє, зрештою, й обумовлює актуальність даного дослідження.

Передусім слід зазначити, що в умовах пандемії Covid-19 «пацієнти змушені лікуватись, а працівники сфери охорони здоров'я працювати за «новими правилами»» [2, с. 42], зокрема, що «стосується заборони надання всіх видів медичних послуг, окрім ургентних станів; регламентування максимальної кількості пацієнтів тощо» [4]. «При цьому існує загроза як фінансових втрат тих компаній, які «не переживуть» кризу (передусім, через відсутність «фінансової подушки безпеки»), так і погіршення співвідношення «ціна–якість» (на тлі зниження конкуренції)» [3, с. 208]. Означене твердження набуває особливої значущості зважаючи на те, що у 2020 р. більшість комунальних некомерційних підприємств охорони здоров'я, з одного боку, змушені були щонайменше удвічі збільшити власні витрати, пов'язані з необхідністю дотримання санітарно-епідеміологічних вимог, а з іншого – істотно (на 20–50 % і більше) скоротити власні доходи від надання платних медичних і супутніх послуг. Водночас, не варто забувати, що в умовах пандемії мали місце певні обмеження щодо діяльності суб'єктів господарювання, що переважно негативно позначилось на доходах, а з тим – платоспроможності більшості населення (пацієнтів).

Одним із таких сегментів ринку медичних послуг є лабораторно-інструментальна діагностика. Так, в умовах пандемії «пацієнти підлягають обов'язковому тестуванню (ПЦР, ІФА)» [4] з використанням сучасного обладнання (КТ, МРТ тощо). Проте оскільки більшість комунальних некомерційних підприємств охорони здоров'я не мають необхідного матеріально-технічного

забезпечення, то цю нішу швидко заповнили приватні медичні центри. При цьому стрімке зростання попиту, за відсутності належних компенсаторних заходів з боку органів публічної влади (безкоштовна діагностика надається лише за певними показаннями), призвели до істотного (на 20–50 % і більше) підвищення цін на такі послуги. Тобто представники цього сегменту ринку медичних послуг, скориставшись сприятливою кон'юнктурою ринку, отримують надприбутки.

До речі, найбільшу спекулятивну вигоду (через підвищення цін, почасти, у десятки разів) отримують продавці товарів медичного призначення (передусім, засобів індивідуального захисту, антисептиків тощо). Означене обумовлено негативним впливом таких факторів: *економічних* (екстравитрати на організацію логістики; додаткові капіталовкладення на розширення виробничих потужностей); *організаційно-адміністративних* (закриття кордонів; порушення ланцюгів постачання; дестабілізація кон'юнктури внутрішнього ринку (спочатку – штучний дефіцит через масштабний експорт, згодом – відновлення ситуації через нарощування внутрішнього виробництва та імпорту); обов'язковість дотримання жорстких санітарно-гігієнічних вимог в умовах підвищеного ризику для власного здоров'я (пацієнтами – носіння захисних масок; лікарями та медперсоналом – носіння респіраторів, захисних окулярів, одноразового медичного вбрання; використання антисептиків, одноразових інструментів і витратних матеріалів та ін.)). Відтак, істотне подорожчання більшості товарів медичного призначення автоматично призвело до підвищення витрат підприємств охорони здоров'я, а з тим – зростання собівартості й, відповідно, цін на медичні послуги.

З урахуванням вищевикладеного матеріалу можна зробити такі **висновки**. Пандемія Covid-19 фактично доповнила перелік факторів, що негативно впливають на ціни на медичні послуги, як-от: ситуативно надмірний попит, штучний дефіцит, спекулятивна поведінка продавців. Подальші наукові розвідки мають бути присвячені розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення доступності якісних медичних послуг.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Мельниченко О.А., В'юн В.В., Кравченко Ж.Д., Місюра І.І. Критерії вибору медичних послуг. *Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення*: матеріали II наук.-практ. конф. з міжнар. уч., 24 жовтня 2019 р. Харків: Вид-во ХНМУ, 2019. С. 80–86.
2. Мельниченко О.А., Муратов Г.Р. Особливості функціонування підприємств сфери охорони здоров'я України в умовах COVID-19. *Громадське здоров'я в Україні: проблеми та способи їх вирішення*: матеріали III наук.-практ. конф. з міжнар. уч., 05 листопада 2020 р. Харків: Вид-во ХНМУ, 2020. С. 42–44.
3. Мельниченко О.А., Удовиченко Н.М. Вплив епідеміологічно-економічної кризи на ринок стоматологічних послуг Харкова. *Місто. Культура. Цивілізація*: матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. уч., 23 квітня 2020 р. Харків: Вид-во ХНУМГ, 2020. С. 206–208.
4. Про встановлення карантину з метою запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2, та етапів послаблення протиепідемічних заходів. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 травня 2020 р. № 392. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/> (дата звернення: 23.09.2020).

Мельниченко Олександр Анатолійович, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри громадського здоров'я та управління охороною здоров'я, Харківський національний медичний університет, Харків; email: mel_doc@ukr.net

Макарова Вікторія Іванівна, асистент кафедри епідеміології, Харківський національний медичний університет, Харків;

Цімох Ілона Едуардівна, студент 2 медичного факультету 6 курсу 21 групи, Харківський національний медичний університет, Харків.

Melnychenko Oleksandr A., Doctor of Sciences in Public Administration, Full Professor, Full Professor of Public Health and Healthcare Management Department, Kharkiv National Medical University, Kharkiv; email: mel_doc@ukr.net

Makarova Viktoriya I., Epidemiology Department, Kharkiv National Medical University, Kharkiv;

Tsimokh Ilona E., student, Kharkiv National Medical University, Kharkiv.